

Л. П. Поліщук
Ірина Лукиша

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ: НА ОСНОВІ ТВОРУ ВІЛЬЯМА ВОДСВОРТА "SHE DWELT AMONG THE UNTRODDEN WAYS"

Summary: The article deals with the ways of overcoming the main problems concerning translation of poetic text. The translation possibilities of poetry from the different points of view are examined. This problem was considered on materials of Wordsworth creativity.

Key words: translation, poetry, rhythm, tune, discourse.

На даний час існує безліч форм перекладознавства, переклад поетичного твору є одним із багатьох підвидів перекладу. Більшість перекладачів-теоретиків у своїх працях зачіпляють лише певні аспекти даного виду перекладу, але це не завадило деяким теоретикам присвячувати окремі книжки для вирішення проблеми стосовно даного типу перекладу. Не існує окремої теорії перекладу, яку можна було б використати при перекладі будь якого віршу, існують лише окремі принципи, тому питання перекладності та неперекладності поетичного твору, на даний час є одним із базових проблем перекладознавства відповіді на які перекладачі шукали не одне десятиріччя.

З точки зору змісту і стилю поетичного твору одним з найбільш істотних елементів визначається: ритмічність. Основна роль відноситься саме ритму, який у свою чергу послідовно нормований мелодією з чого саме і розвивається поетичний текст.

Як вважає Віліс Барнстон, переклад - це мистецтво між мовами, дитина, народжена мистецтвом завжди живе між домом та чужоземним містом. Пересікши кордон, у новому обліку, сирота згадує та таїть в собі старе місто, з'являючись при цьому в новій, дещо відмінній інтерпретації [5, с. 22].

На думку Фроста, головною характеристикою поетичного дискурсу, що відрізняє його від загального дискурсу, є те, що поетична форма та зміст є нероздільними. Зміст дуже пов'язаний з мовою, і саме це робить поетичний

переклад поетичного твору складнішим, ніж інші типи перекладів. Він вважає, що поезія – це те, що втрачається в перекладі [2, с. 10].

Деякі вчені порівнюють поетичний переклад із обезголовленням, оскверненням мертвих, або ж навіть з криком папуги. Інші дотримуються думки, що поезія, за визначенням, взагалі не може бути перекладена, адже справжній глибинний сенс поетичного твору може бути розкритий тільки засобами мови оригіналу і жодний перекладач не в змозі перенести його засобами іншої мови.

При перекладі поезії з однієї мови на іншу необхідно враховувати звукові, синтаксичні чи структурні та прагматичні характеристики твору мови оригіналу. Окрім лише відтворення тексту мови оригіналу засобами іншої мови, даний тип перекладу також містить в собі пізнання, дискурс та дії між людьми та текстовими суб'єктами у фізичному та соціальному оформленні. Найголовнішим завданням для перекладача поезії – є інтерпретація глибинного значення поезії, надійно передати цільовий сенс поезії та «створити вірш цільовою мовою, що читається настільки приємно, як і самостійний літературний текст» [3, с. 180].

Оскільки лексичний та граматичним матеріал мови оригіналу зазвичай має значні відмінності від мови перекладу, перенесення вірша з однієї мови на іншу передбачає різні зміни. Досконалість у перекладі поетичного твору не може бути досягнута, так як не існує ідеальних еквівалентів слів у мовах, задіяних при перекладі.

Французький теоретик-перекладач Андре Лефевре у своїй праці «Переклад: культура – історія» висунув ряд методів перекладу поетичного твору, а саме: фонологічний переклад, дослівний переклад, ритмічний переклад, переклад у прозу, переклад у віршовану поезію, порожній вірш (переклад на поезію без рими) та інтерпретаційний переклад [4, с.52]. Він також зазначає, що в минулому більшість перекладачів перекладали поезію на римований вірш, але сьогодні більшість спеціалістів здійснюють переклад поезії саме використовуючи прозу. Все дедалі частіше перекладаючи сучасні

вірші перекладачі звертаються за допомогою до поета, аби створити максимально наближений до оригіналу твір.

Форма поетичного твору (лінгвістичні особливості) – це структурна частина мови, яку можна побачити чи почути: фактичні слова, фрази, пропозиції, абзаци, тощо. У літературознавстві форма часто посилається на літературний тип (лірика, ода, новела тощо) або на закономірності ритму, рими, рядків і строф.

У даній статті розглянуто порівняльний аналіз твору Вільяма Водсворта "She dwelt among the untrodden ways" та його перекладу українською мовою здійснених Ольгою Матвієнко [1, с. 51].

She dwelt among the untrodden ways	Далеко від курних доріг,
Beside the springs of Dove,	Де чисті джерела,
A Maid whom there were none to praise	Як квітка, що у глушині
And very few to love;	Дівчинонька жила.

A violet by a mossy stone	На самоті, чужа для всіх,
Half hidden from the eye!	З-під каміння росте
—Fair as a star, when only one	Як зірка, що з височини
Is shining in the sky.	Лле сяйво золоте,

She lived unknown, and few could know	Була – і зникла. Навіть слід
When Lucy ceased to be;	Згубився серед нас...
But she is in her grave, and, Oh!	Але її не стало, – і світ
The difference to me!	Мені змінився враз.

При перекладі поетичного твору найбільша увага надається саме ритмічній організації вірша та чи був перенесений повний зміст твору. «She dwelt among th' untrodden ways» прославляє дівчину, при цьому всьому асоціюючи її з природою. Дана поема є частиною серії текстів Водсворта за участю «Люсі», тому можна з повною упевненістю наголосити що «*She*» на початку твору містить в собі не загальний характер, а, скоріш є конкретною, точно

індивідуалізованою людиною. Автор описує не розквіт дівочої краси, як було прийнято писати в ті часи, а саме її смерть. Перші дві строфи вказують на те, що дівчина була, нібито, прихована від чужих очей, через що й перебувала на самоті. Перекладач у свою чергу вдало використовує тропи для того, щоб зобразити дану відособленість від усього світу. Водсворт порівнює дівчину із яскравою зіркою, яка забрала з собою в могилу все світло та надію на щасливе майбуття.

Дуже важливо також дотримуватися норм ритму та віршованого розміру поетичного твору при перекладі. В даному випадку при перекладі було збережено перехресне римування (АБАБ); також перекладач повинен при перекладі притримуватися необхідного віршованого розміру. Вільям Водсворт під час написання використовував саме чистий ямб (двоскладова стопа з наголосом на другому складі), перекладач дотримався даного стилю, але в перекладі також можна спостерігати допоміжну двоскладову ненаголошену стопу – пірихій.

В даному прикладі дуже вдало показано якісний переклад віршованого твору. Перекладач максимально приблизив переклад до оригіналу та за допомогою вживаних найбільш наближених відповідників в мові перекладу переніс глибокий сенс даного твору. Не кожний перекладач в змозі перекладати поетичні твори, так як це вимагає не тільки досконалих знань мови як оригіналу так і перекладу, але також мати навички віршування та правильного підбору рими.

Отже, підводячи підсумок, ми можемо зазначити, що найосновнішим завданням для перекладача – максимально наблизити твір до оригіналу, але навіть пройшовши всі ці етапи жодний перекладач не може повністю передати глибокий сенс першотвору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матвієнко О. небесний сад Альбіону: Антологія англomовної поезії в українських перекладах .Уклад., пер. з англ., біограф. довід. та прим. – Донецьк: Норд-Прес, 2009. 248 с.
2. Frost W. Dryden and the Art of Translation. New Haven, CON: Yale University Press, 1969. P. 100
3. Jones Francis R. Poetry Translating as Expert Action: *Processes, Priorities and Networks*. Amsterdam: John Benjamins, 2011. P. 227
4. Lefevere A. Translation, History, Culture: A Source Book. *London & New York*: Routledge, 1992. P. 182
5. Willis Barnstone. ABC of Translation: *Poems & Drawings*. Black Widow Press, 2013. P. 101